

Conselleria de Turisme, Cultura i Esport

DECRET 199/2011, de 23 de desembre, del Consell, pel qual es declara Bé d'Interés Cultural Immaterial la Cavalcada de Reis Mags d'Alcoi. [2011/13007]

PREÀMBUL

L'article 49.1.5.a de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana estableix la competència exclusiva de la Generalitat en matèria de patrimoni històric, artístic, monumental, arquitectònic, arqueològic i científic. Així mateix, l'article 26.2 de Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, disposa que la declaració d'un Bé d'Interés Cultural s'ha de fer mitjançant un decret del Consell, a proposta de la conselleria competent en matèria de cultura. Tot això sense perjudici de les competències que l'article 6 de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, reserva a l'Administració General de l'Estat.

Així mateix, la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, en l'article 45 disposa que han de ser declarats béns d'interès cultural les activitats, coneixements, els usos i les tècniques que constitueixen les manifestacions més representatives i valioses de la cultura i el gènere de vida tradicionals del poble valencià. Igualment, poden ser declarats béns d'interès cultural els béns immaterials que són expressions de les tradicions del poble valencià en les seues manifestacions musicals, artístiques, gastronòmiques o d'oci, i en especial aquelles que han sigut objecte de transmissió oral, i les que mantenen i potencien l'ús del valencià.

Mitjançant la Resolució de 29 de desembre de 2010, de la Conselleria de Cultura i Esport, es va acordar incoar l'expedient per a la declaració com a Bé d'Interés Cultural Immaterial a favor de la Cavalcada de Reis Mags d'Alcoi.

En la tramitació de l'expedient s'ha concedit tràmit d'audiència a l'Ajuntament d'Alcoi, que va presentar al·legacions el 2 de febrer de 2011, les quals van ser estimades en la seua totalitat.

En compliment del que disposa l'article 27 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, en l'expedient consten els informes favorables de la Real Academia de Bellas Artes de San Carlos de Valencia, la Universidad Católica de Valencia-San Vicente Mártir i el Consell Valencià de Cultura.

Per tot açò, complits els tràmits previstos en l'article 43 de la Llei del Consell i als articles 26 i següents de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, a proposta de la consellera de Turisme, Cultura i Esport i amb la deliberació prèvia del Consell, en la reunió del dia 23 de desembre de 2011,

DECRETE

Article 1. Objecte

Es declara Bé d'Interés Cultural Immaterial la Cavalcada de Reis Mags d'Alcoi.

Article 2. Descripció del bé i valors

La descripció del bé i els seus valors es fan constar en l'annex del present decret.

Article 3. Mesures de protecció

La gestió de la Cavalcada de Reis Mags d'Alcoi és competència de l'Ajuntament d'Alcoi. Si es produïra qualsevol canvi en la Cavalcada de Reis Mags d'Alcoi que modifiquera el que es disposa en l'annex i excedira el normal desplegament dels actes de la festivitat anual, els interessats ho haurien de proposar a la Direcció General de Patrimoni Cultural, perquè, si és el cas, emeta l'autorització administrativa corresponent i la consegüent modificació del present decret, justificant-ho en la millora tutelar dels valors protegits.

Les administracions públiques han de velar pel manteniment i la dignitat de la festa, i han de fomentar la difusió d'este bé, garantirne l'estudi i la documentació amb criteris científics, i incorporar-ne els testimonis disponibles en suports materials que en garantisquen la pervivència.

Conselleria de Turismo, Cultura y Deporte

DECRETO 199/2011, de 23 de diciembre, del Consell, por el que se declara Bien de Interés Cultural Inmaterial la Cabalgata de Reyes Magos de Alcoy. [2011/13007]

PREÁMBULO

El artículo 49.1.5.a del Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana establece la competencia exclusiva de la Generalitat en materia de patrimonio histórico, artístico, monumental, arquitectónico, arqueológico y científico. Asimismo, el artículo 26.2 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, dispone que la declaración de un Bien de Interés Cultural se hará mediante decreto del Consell, a propuesta de la conselleria competente en materia de cultura. Todo ello sin perjuicio de las competencias que el artículo 6 de la Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español, reserva a la Administración General del Estado.

Asimismo, la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, en su artículo 45 dispone que serán declarados bienes de interés cultural las actividades, conocimientos, usos y técnicas que constituyan las manifestaciones más representativas y valiosas de la cultura y los modos de vida tradicionales de los valencianos. Igualmente podrán ser declarados bienes de interés cultural los bienes inmateriales que sean expresiones de las tradiciones del pueblo valenciano en sus manifestaciones musicales, artísticas, gastronómicas o de ocio, y en especial aquellas que han sido objeto de transmisión oral, y las que mantienen y potencian el uso del valenciano.

Mediante Resolución de 29 de diciembre de 2010, de la Conselleria de Cultura y Deporte, se acordó tener por incoado expediente para la declaración como Bien de Interés Cultural Inmaterial a favor de la Cabalgata de Reyes Magos de Alcoy.

En la tramitación del expediente se ha concedido trámite de audiencia al Ayuntamiento de Alcoy, que presentó alegaciones el 2 de febrero de 2011, siendo estimadas en su totalidad.

En cumplimiento de lo dispuesto en el artículo 27 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, consta en el expediente los informes favorables de la Real Academia de Bellas Artes de San Carlos de Valencia, la Universidad Católica de Valencia-San Vicente Mártir y el Consell Valencià de Cultura.

Por todo ello, cumplidos los trámites previstos en el artículo 43 de la Ley del Consell y en los artículos 26 y siguientes de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, a propuesta de la consellera de Turismo, Cultura y Deporte y previa deliberación del Consell, en la reunión del día 23 de diciembre de 2011,

DECRETO

Artículo 1. Objeto

Se declara Bien de Interés Cultural Inmaterial la Cabalgata de Reyes Magos de Alcoy.

Artículo 2. Descripción del bien y valores

La descripción del bien y sus valores se hacen constar en el anexo del presente decreto.

Artículo 3. Medidas de protección

La gestión de la Fiesta de la Cabalgata de Reyes Magos es competencia del Ayuntamiento de Alcoy. Si se produjese cualquier cambio en la Cabalgata de Reyes Magos de Alcoy que modifique lo dispuesto en el anexo y que exceda del normal desarrollo de los actos de la festividad anual, los interesados lo deberán proponer a la Dirección General de Patrimonio Cultural, para, en su caso, proceder a la autorización administrativa y consiguiente modificación del presente decreto, justificándolo en la mejora tutelar de los valores protegidos.

Las administraciones públicas velarán por el mantenimiento y la dignidad de la fiesta, y fomentarán la difusión de este bien, garantizarán su estudio y documentación con criterios científicos, e incorporarán los testimonios disponibles a soportes materiales que garanticen su pervivencia.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Única. Publicació i inscripció

El present decret es publicarà en el *Butlletí Oficial de l'Estat* i la declaració s'inscriurà en la secció primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, i es comunicarà, així mateix, al Registre General de Béns d'Interés Cultural del Ministeri de Cultura.

DISPOSICIÓ FINAL

Única. Entrada en vigor

El present decret entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

València, 23 de desembre de 2011

El president de la Generalitat,
ALBERTO FABRA PART.

La consellera de Turisme, Cultura i Esport,
LOLA JOHNSON SASTRE

ANNEX

1. Introducció, exposició de motius.

La festivitat de l'Epifanía a Alcoi té una personalitat pròpia amb la Cavalcada de Reis Mags, que es documenta per primera vegada l'any 1866, si bé és a partir de 1885 quan la Cavalcada adquirix les característiques que la definixen i que l'han convertida en la Cavalcada de Reis Mags més antiga d'Espanya. I és que la Cavalcada de Reis Mags d'Alcoi és la proclamació de la il·lusió dels xiquets feta realitat, una celebració que, si bé està estesa per tot Espanya i a la Comunitat Valenciana, té en la ciutat d'Alcoi un distintiu que la fa singular, especial i única. No sols es tracta de l'antiguitat, cent vint-i-cinc anys, sinó de la pròpia configuració i contingut.

Lluny de ser una desfilada festiva en ús, esta cavalcada es manté fidel al seu significat i escenifica amb la major versemblança l'arribada dels Mags d'Orient i la seua adoració a l'Infant Jesús. És en realitat una ambiciosa posada en escena de l'Epifanía, que culmina la nit de cada 5 de gener, però que s'emmarca en una trilogia que arranca amb la representació de l'adoració dels pastors (*Les pastoretes*), prosseguix amb l'anunci de l'arribada de Ses Majestats (El bando), pronunciat per un ambaixador reial que arriba a la ciutat la vesprada de la celebració, acompanyat pels patges i les burretes que transporten bústies, a manera d'alforxes, on menuts i majors depositen les seues cartes, les seues il·lusions, per a fer-les arribar amb rapidesa als Reis Mags, ja que és el correu més directe que hi ha.

La convocatòria i la responsabilitat de l'organització d'esta festivitat recauen sobre l'Ajuntament d'Alcoi, que prepara el programa d'actes i s'encarrega de desplegar-lo, en estreta col·laboració amb l'Associació de Sant Jordi d'Alcoi. A més, hi participen moltes associacions locals, que aporten els mitjans humans necessaris i que superen les mil persones.

L'inici de la festa dels Reis Mags com a cavalcada, repartiment de presents a xiquets i malalts, es data a Alcoi el 1866, tal com ho reflectix el *Diario de Alcoy*. No obstant això, les circumstàncies de l'època impiden que esta novetat arrela en el calendari nadalenc local i se'n posposa la continuïtat fins a 1885, quan es recupera la celebració de la Cavalcada de Reis Mags gràcies a una societat recreativa local, el Panerot. Des d'així any una estrela obri la comitiva mostrant als Mags el camí que han de seguir, com en els relats evangèlics. I, a més, des d'estes dates s'instal·la un belén, lloc on arriben els monarques per a adorar l'Infant Jesús. En 1887 s'introduïx la novetat del telegrama, que, fet públic el dia anterior a la Cavalcada, anuncia als xiquets la imminent arribada de Ses Majestats. També arrela en estos anys inicials la figura dels patges, joves servidors dels Reis Mags que, mascararats, pugen als balcons de les cases per mitjà d'escales de fusta per a entregar els regals als xiquets.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

Única. Publicación e inscripción

El presente decreto se publicará en el *Boletín Oficial del Estado* y la declaración se inscribirá en la sección primera del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano, comunicándose, asimismo, al Registro General de Bienes de Interés Cultural del Ministerio de Cultura.

DISPOSICIÓN FINAL

Única. Entrada en vigor

El presente decreto entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Valencia, 23 de diciembre de 2011

El presidente de la Generalitat,
ALBERTO FABRA PART.

La consellera de Turismo, Cultura y Deporte,
LOLA JOHNSON SASTRE

ANEXO

1. Introducción, exposición de motivos.

La festividad de la Epifanía en Alcoy tiene una personalidad propia con la Cabalgata de Reyes Magos, que se documenta por primera vez en el año 1866, si bien es a partir de 1885 cuando la Cabalgata adquiere las características que la definen y que la han convertido en la Cabalgata de Reyes Magos más antigua de España. Y es que la Cabalgata de Reyes Magos de Alcoy es la proclamación de la ilusión de los niños hecha realidad, una celebración que, si bien está extendida en toda España y en la Comunitat Valenciana cuenta en la ciudad de Alcoy con un distintivo que la hace singular, especial y única. No sólo se trata de su antigüedad, ciento veinticinco años, sino de su propia configuración y contenido.

Lejos de ser un desfile festivo al uso, esta Cabalgata se mantiene fiel a su significado y escenifica con la mayor verosimilitud la llegada de los Magos de Oriente y su Adoración al Niño Jesús. Es en realidad una ambiciosa puesta en escena de la Epifanía, que culmina en la noche de cada 5 de enero, pero que se enmarca en una trilogía que arranca con la representación de la adoración de los pastores (*Les pastoretes*), prosigue con el anuncio de la llegada de Sus Majestades (El bando), pronunciado por un embajador real que tiene su llegada a la ciudad la víspera de la celebración, acompañado por los pajés, y las burritas que transportan buzones, a modo de alforjas, donde niños y mayores depositan sus cartas, sus ilusiones, para hacérselas llegar con rapidez, ya que es el correo más directo que hay, a los Reyes Magos.

La convocatoria y responsabilidad de la organización de esta festividad recaen sobre el Ayuntamiento de Alcoy, que prepara el programa de actos y cuida de su desarrollo, en estrecha colaboración con la Asociación de San Jorge de Alcoy. Además participan muchas asociaciones locales que aportan los medios humanos necesarios, superando las mil personas.

El inicio de la fiesta de los Reyes Magos como cabalgata, reparto de presentes a niños y enfermos, se fecha en Alcoy en 1866, tal como lo recoge el *Diario de Alcoy*. Sin embargo, las circunstancias de la época impiden que esta novedad arraigue en el calendario navideño local y se pospone su continuidad hasta 1885, cuando se recupera la celebración de la Cabalgata de Reyes Magos gracias a una sociedad recreativa local, El Panerot. Desde este año una estrella abre la comitiva enseñando a los Magos el camino a seguir, como en los relatos evangélicos. Y, además, desde estas fechas se instalará un belén, lugar al que llegarán los monarcas para adorar al Niño Jesús. En 1887 se introduce la novedad del telegrama, que hecho público el día anterior a la Cabalgata, anuncia a los niños la inminente llegada de Sus Majestades. También arraiga en estos años iniciales la figura de los pajés, jóvenes servidores de los Reyes Magos que, tiznados de color negro, se encaraman a los balcones de las casas por medio de escalas de madera para entregar los regalos a los niños.

Dos anys després, en 1889, s'introduïx una altra de les característiques singulars de la festa de Reis a Alcoi, que és, sens dubte, la celebració de l'acte de *Les pastoretes*. En essència, esta desfilada vol recordar el moment en què, anuncianta la bona nova per l'àngel als pastors, estos deixen els ramats i acudixen davant de l'estable per a adorar l'Infant. A Alcoi, xiquets i xiquetes, vestits de pastorets, porten presents a l'Infant Jesús, acompanyats per un ramat de cabres i ovelles, amb carros adornats amb motius vegetals. L'adoració dels pastors a la Sagrada Família, amb les danses i les cançonetes, proporcionen ambient a este acte que constitueix un immillorable preludi de la festivitat dels Reis.

La Societat el Panerot no ignorava les difícils condicions de les classes populars, així com el gran nombre d'òrfens o persones grans que vivien asilats en diferents establiments assistencials de la ciutat. Perquè estes persones no quedaren sense obsequi de Reis, la Societat feia subscripcions entre els socis i la resta de veïns per a obtindre fons. En 1894, l'Ajuntament d'Alcoi va començar a col·laborar-hi per mitjà de la distribució de regals i bons d'aliments de primera necessitat entre la població més necessitada. Encara que en 1914 esta entitat deixà d'organitzar la Cavalcada, hi continuaren d'altres societats, agrupacions o filades amb el propòsit que la Cavalcada no perdera brillantor i popularitat.

El 1924, un nou element s'incorporà a la celebració de la festa dels Reis Mags: *el Bando*. El dia 4 de gener, a poqueta nit, un enviat de Ses Majestats, sobre un corser, va proclamant pels principals carrers d'Alcoi el *bando* que anuncia la pronta arribada dels Reis d'Orient. Darrere d'aquest enviat o ambaixador reial van unes burretas conduïdes per sengles patges, les quals porten al llom les bústies que han d'arreplegar la correspondència per mitjà de la qual els xiquets demanen als Reis Mags els joguets i els regals per a la família. El text del primer *bando* i, per això, el més popular, és obra del sacerdot i poeta alcoià Enrique Abad Vilaplana.

Després de la guerra civil, la Cavalcada passà a ser organitzada pel Frente de Juventudes, amb el qual col·laboraren nombrosos comerços i entitats de la ciutat. El 1967 s'afig a l'organització el mateix Ajuntament a través de la Comissió Municipal de Festes, amb la qual cosa les desfilades guanyen en excel·lència i participació, ja que comptem també amb la col·laboració de la Creu Roja Local i els membres de les tres bandes musicals de la localitat. Este impuls municipal va donar pas el 1970 a una nova entitat nascuda específicament per a potenciar la Cavalcada alcoiana, l'Associació d'Amics i Dames dels Reis Mags, amb el lema «*Cap xiquet sense un joguet*».

Aquell any de 1970 es va realitzar un itinerari fins llavors inèdit i una nova concepció de la desfilada, sota la direcció artística del pintor Luis Solbes Payá. Dos anys després s'hi introduïxen per primera vegada camells i dromedaris sobre els quals cavalquen els Reis d'Orient, i varia l'orde de la desfilada: el rei Baltasar, conegut popularment a Alcoi com «el Rei Negre», desfila enmig dels altres dos monarques, i no al final com és habitual en la resta de les cavalcades del país. Ambdós novetats, cavalcadures i canvi d'ubicació del Mag, arrelen en la desfilada i es convertixen en elements tradicionals de la Cavalcada alcoiana. Durant un període de 14 anys, l'Associació d'Amics i Dames dels Reis Mags hi aportarà noves iniciatives, canvis d'itinerari, millors en el vestuari, etcetera, fins que el 1984 l'organització de la Cavalcada retorna a l'Ajuntament d'Alcoi, que actualment rep la col·laboració de l'Associació de Sant Jordi i d'altres entitats locals –entre les quals se sorteja la persona que encarnarà cada rei–, a més de les bandes de música i dels grups de danses, els quals aporten els mitjans humans i el seu bon fer perquè la Cavalcada de Reis Mags d'Alcoi tinga anualment la solemnitat que la caracteritza.

Les arts plàstiques estan presents també en esta Cavalcada: l'Ajuntament d'Alcoi convoca un concurs per a premiar el millor cartell anunciador amb què pregonar, a la façana de la casa consistorial, l'arribada dels Reis Mags.

Per tant, la posada en escena de la festivitat dels Reis Mags constitueix hui en dia una de les més preades senyes d'identitat de la ciutat. Una festa que convoca cada any a Alcoi la major part de la població i centenars de visitants que volen viure en directe el missatge i l'emoció d'esta centenària Cavalcada.

Dos años después, en 1889, se introduce otra de las características singulares de la fiesta de Reyes en Alcoy, que es, sin duda, la celebración del acto de *Les pastoretes*. En esencia, este desfile quiere recordar el momento en que, anuncianta la Buena Nueva por el ángel a los pastores, éstos dejan sus rebaños y acuden ante el establo para adorar al Recién Nacido. En Alcoy, niños y niñas, ataviados con trajes de pastorcillos, portan presentes al Niño Jesús, acompañados por un rebaño de cabras y ovejas, con carros ornados con motivos vegetales. La adoración de los pastores a la Sagrada Familia, con las danzas y las canciones, consiguen sumar ambiente a este acto que constituye un inmejorable preludio de la festividad de los Reyes Magos.

La Sociedad El Panerot no ignoraba las difíciles condiciones de las clases populares, así como del gran número de huérfanos o personas mayores que vivían asilados en diferentes establecimientos asistenciales de la ciudad. Para que estas personas no quedasen sin su correspondiente obsequio de Reyes, la Sociedad realizaba suscripciones entre sus socios y el resto de vecindario para obtener fondos con este fin. En 1894, el Ayuntamiento de Alcoy comenzó a colaborar mediante la distribución de regalos y bonos de alimentos de primera necesidad entre la población más necesitada. Aunque en 1914 esta entidad deja de organizar la Cabalgata, le continuarán otras sociedades, agrupaciones o *filas* con el fin que la Cabalgata no menguara en su brillantez y popularidad.

En 1924, otro nuevo elemento se incorpora a la celebración de la fiesta de los Reyes Magos: El bando. El día 4 de enero, al anochecer, un enviado de Sus Majestades, sobre un corcel, va proclamando por las principales calles de Alcoy el bando que anuncia la pronta llegada de los Reyes de Oriente. Detrás de este enviado o embajador real van unas pequeñas borricas conducidas por sendos pajés, las cuales llevan sobre sus lomos los buzones que han de recoger la correspondencia infantil mediante la cual los niños piden a los Reyes Magos sus juguetes y los regalos para la familia. El texto del primer bando y, por ello, el más popular, es obra del sacerdote y poeta alcoyano Enrique Abad Vilaplana.

Tras la guerra civil, la Cabalgata pasa a ser organizada por el Frente de Juventudes, junto al cual colaboran numerosos comercios y entidades de la ciudad. En 1967 se suma a la organización el propio Ayuntamiento a través de la Comisión Municipal de Fiestas, con lo cual los desfiles ganan en prestancia y participación, al contar también con la colaboración de la Cruz Roja Local y los miembros de las tres bandas musicales de la localidad. Este impulso municipal dio paso en 1970 a una nueva entidad nacida específicamente para potenciar la Cabalgata alcoyana, la Asociación de Amigos y Damas de los Reyes Magos, bajo el lema «*Cap xiquet sense un joguet*».

Aquel año de 1970 se realizó un itinerario hasta entonces inédito y una nueva concepción del desfile, bajo la dirección artística del pintor Luis Solbes Payá. Dos años después se introducen por primera vez camellos y dromedarios sobre los cuales cabalgan los Reyes de Oriente, así como varía el orden del desfile, pasando el rey Baltasar, conocido popularmente en Alcoy como «el Rei Negre», a figurar en medio de los otros dos monarcas, y no al final como es habitual en el resto de las cabalgatas del país. Ambas novedades, cabalgaduras y cambio de ubicación del mago, arraigan en el desfile y se convierten en elementos tradicionales de la Cabalgata alcoyana. Durante un período de 14 años, la Asociación de Amigos y Damas de los Reyes Magos aportará nuevas iniciativas, cambios de itinerario, mejoras en el vestuario, etcetera, hasta que en 1984 la organización de la Cabalgata retorna al Ayuntamiento de Alcoy, que actualmente recibe la colaboración de la Asociación de San Jorge y de otras entidades locales –entre las que se sorteja la persona que encarnará a cada rey–, además de las bandas de música y los grupos de danzas, los cuales aportan los medios humanos y su buen hacer para que la Cabalgata de Reyes Magos de Alcoy alcance anualmente la solemnidad que la caracteriza.

Las artes plásticas están presentes también en esta Cabalgata, a cuyo efecto el Ayuntamiento de Alcoy convoca un concurso para premiar el mejor cartel anunciador con el que pregonar, en la fachada de la casa consistorial, la llegada de los Reyes Magos.

Por tanto, la puesta en escena de la festividad de los Reyes Magos constituye hoy día una de las máspreciadas señas de identidad de la ciudad. Una fiesta que convoca cada año en Alcoy a la mayor parte de la población y centenares de visitantes, que quieren vivir en directo el mensaje y la emoción de esta centenaria Cabalgata.

Per tot el que s'ha exposat anteriorment, la Cavalcada de Reis Mags d'Alcoi és mereixedora, com a manifestació cultural singular, de la major protecció que la Llei de Patrimoni Cultural Valencià atorga als elements de l'anomenat patrimoni immaterial o intangible.

2. Dades sobre el bé objecte de la declaració.

2.1. Denominació: la Cavalcada de Reis Mags.

2.2. Localitat: Alcoi.

2.3. Descripció del bé:

La celebració d'esta festivitat s'estructura en tres actes principals:

Les pastoretes

La celebració d'esta cavalcada infantil es remunta a l'any 1889. Inicialment va ser una desfilada infantil que, la vesprada del dia 5, eixia de la ciutat per a rebre els Reis. Actualment, se celebra el matí del diumenge o del dia festiu anterior al 5 de gener, i transcorre pel carrer de Sant Nicolau, per a acabar a la plaça d'Espanya, al costat del naixement d'un betlem vivent. Els protagonistes són un grup de xiquets i xiquetes amb vestits de pastors, que desfilen amb els seus ramats per a acudir a l'estable i obsequiar l'Infant. L'acte rememora l'anunci –de l'àngel als pastors– de la bona nova del naixement de Jesús. Com a preàmbul d'esta desfilada, a les 10.00 hores, a la plaça d'Espanya, els membres d'un grup de danses tradicionals preparen un esmorzar popular.

A les 12.00 hores s'inicia des del Partidor (zona alta del carrer de Sant Nicolau) l'acte de Les pastoretes, en el qual intervenen els músics de la Corporació Musical La Primitiva, que interpretan per a l'ocasió la partitura *L'entrà dels Reis*, inspirada en antigues nadales i cançons populars que evoquen els aromes d'estes terres, peça musical composta expressament per a la festa dels Reis Mags pel músic alcoià Camil Pérez Monllor. Així mateix, hi intervenen diversos grups de danses que ballen durant el recorregut als sons de la Corporació Musical La Primitiva, entitat a la qual el mestre Pérez Monllor va entregar el 1913 la seua partitura de *L'entrà dels Reis*. Al seguici s'incorporen carros guarnits amb verds brancatges, un ramat d'ovelles i xiquets i xiquetes amb vestits rústics de pastoretes i pastoretes, que són els encarregats de repartir entre el públic al·lelui amb versos que evoquen el naixement de Jesús al portal de Belèm.

L'acte finalitza sobre les 13.30 hores a la plaça, amb l'adoració dels pastors a la Sagrada Família. Les danses i les cançonetes aconseguixen donar ambient a este acte, que constitueix un immillorable preludi de la festivitat dels Reis Mags.

Formació:

Grup musical (Corporació Musical La Primitiva)

Grup de danses

Carros amb xiquets

Grup de danses

Carros amb xiquets

Grup de música popular

Ramat d'ovelles

El Bando Reial

El dia 4 de gener de cada any la ciutat d'Alcoi es veu immersa en una certa inquietud i també en una especial complicitat entre la gent: es prepara la visita dels Reis Mags. I ho anuncia i ho pregona un original telegrama, semblant al que ja des de 1887 se situava a la façana de l'oficina de Correus, després a la façana de la casa consistorial i actualment a l'edifici de la societat Cercle Catòlic d'Obrers, a la plaça d'Espanya.

El Bando Reial es va incorporar a la festivitat de Reis d'Alcoi, com a preludi, l'any 1924. A poqueta nit del dia 4 de gener, un emissari de Ses Majestats recorre els carrers de la ciutat anunciant l'arribada dels Reis Mags, que, després de llargues jornades de viatge des de l'Orient, acudixen a oferir els seus presents al Xiquet Déu.

Sobre les 18.30 hores i pels voltants de la plaça d'Espanya s'inicia el *Pregó del tio Piam*, un acte recuperat en 1996 i que consistix en l'anunci d'un personatge popular de l'Alcoi del segle XIX, el Tio Piam, que pregona la imminent arribada de Melcior, Gaspar i Baltasar. L'acte consistix en una senzilla cercavila de gent vestida a l'antiga, entre la qual es troba el Tio Piam. En el seu breu parlament, el Tio Piam invita que paren els batans, els telers i els molins de paper amb motiu de la important visita que arribarà a la ciutat per la porta d'Alacant. Per a

Por todo lo anteriormente expuesto, la Cabalgata de Reyes Magos de Alcoy es merecedora, como singular manifestación cultural, de la mayor protección que la Ley de Patrimonio Cultural Valenciano otorga a aquellos elementos del llamado Patrimonio Inmaterial o Intangible.

2. Datos sobre el bien objeto de la declaración.

2.1. Denominación: La Cabalgata de Reyes Magos.

2.2. Localidad: Alcoy.

2.3. Descripción del bien:

La celebración de esta festividad se estructura en tres actos principales:

Les pastoretes

La celebración de esta cabalgata infantil se remonta al año 1889. Inicialmente fue un desfile infantil que, en la tarde del día 5, salía de la ciudad para recibir a los Reyes. Actualmente se celebra la mañana del domingo o del día festivo anterior al 5 de enero, y transcurre por la calle de Sant Nicolau, para finalizar en la plaza de Espanya, junto al Nacimiento de un belén viviente. Los protagonistas son un grupo de niños y niñas ataviados con trajes de pastores, que desfilan con sus rebaños para acudir al estable y obsequiar al Niño. El acto rememora el anuncio –del ángel a los pastores– de la buena nueva del nacimiento de Jesús. Como preámbulo de este desfile, a las 10.00 horas, en la plaza de Espanya, los miembros de un grupo de danzas tradicionales preparan un almuerzo popular.

A las 12.00 horas se inicia el acto de *Les pastoretes* desde el Partidor (zona alta de la calle de Sant Nicolau), en el que intervienen los músicos de la Corporación Musical La Primitiva, que interpretan para la ocasión una partitura *L'entrà dels Reis* inspirada en antiguos villancicos y canciones populares que evocan los aromas de estas tierras, pieza musical compuesta por el músico alcoyano Camilo Pérez Monllor expresamente para la fiesta de los Reyes Magos. Así mismo, intervienen diversos grupos de danzas que bailan durante el recorrido a los sones de la Corporación Musical La Primitiva, entidad a la que, en 1913, el maestro Pérez Monllor entregó su partitura de *L'entrà dels Reis*. En el cortejo se incorporan carros engalanados con verdes ramajes, un rebaño de ovejas y niños y niñas ataviados con trajes rústicos de pastorcillos y pastorcillas, que son los encargados de repartir entre el público aleluyas con versos que evocan el nacimiento de Jesús en el portal de Belén.

El acto finaliza sobre las 13.30 horas en la plaza, con la adoración de los pastores a la Sagrada Familia. Las danzas y las cancioncillas consiguen sumar ambiente a este acto que constituye un inmejorable preludio de la festividad de los Reyes Magos.

Formación:

Grupo musical (Corporación Musical La Primitiva)

Grupo de danzas

Carros con niños

Grupo de danzas

Carros con niños

Grupo de música popular

Ganado de ovejas

El Bando Real

El día 4 de enero de cada año la ciudad de Alcoy se ve inmersa en una cierta inquietud y también una especial complicidad entre la gente: se prepara la visita de los Reyes Magos. Y lo anuncia y lo pregona un original telegrama, similar al que ya desde 1887 se situaba en la fachada de la oficina de Correos, luego en la fachada de la casa consistorial y actualmente en el edificio de la sociedad Círculo Católico de Obreros, en la plaza de Espanya.

El Bando Real se incorporó a la festividad de Reyes de Alcoy, como preludio de la misma, en el año 1924. Al anochecer del 4 de enero, un emisario de Sus Majestades recorre las calles de la ciudad anunciando la llegada de los Reyes Magos, que, tras largas jornadas de viaje desde el Oriente, acuden a ofrecer sus presentes al Niño Dios.

Sobre las 18.30 horas y en los alrededores de la plaza de Espanya se inicia el *Pregó del tio Piam*, un acto recuperado en 1996 y que consiste en el anuncio de un personaje popular del Alcoy del siglo XIX, el Tio Piam, que pregona la inminente llegada de Melchor, Gaspar y Baltasar. El acto consiste en un sencillo pasacalle de gente vestida a la antigua usanza, entre los que se encuentra quien interpreta al Tio Piam. En su breve parlamento, el Tio Piam invita a que paren los batanes, los telares y los molinos de papel ante tan importante visita que llegará a la ciudad

rememorar el Tio Piam es va crear un pregó, amb text compost per Joel García Pérez, que s'acompanya amb els sons de dolçaines i tabals.

«Pregó del Tio Piam
Es fa saber a tots
que per la porta d'Alacant
arribarà a aquesta ciutat
una visita molt important.
L'Ambaixador de Ses Majestats,
Melcior, Gaspar i Baltasar
ve il·lusionat a avisar
que els tres reis demà han d'arribar.
Donada la importància
del que us ha de comunicar
pareu batans i telers
i les fabriques de paper.
La feina heu de deixar
perquè l'Ambaixador puga apreciar
que Alcoi espera impacient
l'arribada dels Reis d'Orient».

Avisats pel Pregó del Tio Piam, els representants del poble alcoià, vestits amb la indumentària tradicional (bruses, pantalons de ratlles, gorres, barrets, capes i mantes per als homes, i calces, brials, gipons, mantellines i mantons per a les dones), abandonen la seua faena habitual per a dirigir-se des de la plaça d'Espanya fins a la font Redona i rebre l'il·lustre Ambaixador Reial. Amb ells van també els personatges del célebre Betlem del Tirisiti, Bé d'Interés Cultural. Uns personatges que prenen vida per a entusiasmar els xiquets i les xiquetes que assistixen a esta popular desfilada. El Sereno, que interpela als menuts per l'hora, el Rector, el Monesillo i les Beates, el Senyoret i la Guapeta, l'Agüelo, que, amb el seu caràcter nerviós i un poc irascible, arranca nombrosos crits al públic, i, com no podia ser de cap altra manera, Tirisiti, el personatge central del betlem. La participació del públic queda assegurada pels crits que menuts i grans dirigixen a la comitiva, especialment a Tirisiti, al Torero, que rememora el matador Andrés Coloma Clásico, al Sereno per a preguntar-li l'hora i a l'Agüelo per a irritar-lo més enara.

Tot este grup de persones ascendeix pel carrer de Sant Nicolau per a anar a rebre l'Ambaixador Reial i que comence l'acte del Bando Reial sobre les 19.00 hores. Este seguici, que anuncia l'arribada dels Reis per a l'endemà, s'acompanya amb fanfarries musicals, i és encapçalat per la singular desfilada que recorre un llarg itinerari: carrer de Sant Nicolau, plaça d'Espanya i carrers de Sant Llorenç, País Valencià, els Alçamora i l'Albereda.

Una atmosfera de misteri envolta el seguici de l'Ambaixador Reial, que és acompañat per un grup de portadors de torxes vestits de patges amb una indumentària molt original. El personatge, dalt d'una carrossa, recita un text els versos del qual –declamats en valencià– són un missatge d'esperança que revifa la il·lusió dels més menuts. La peça literària del *Bando Reial* és una composició poètica de versos populars, especialment dirigida als infants d'Alcoi, que anualment aporta novetats i temes d'actualitat. D'este text, encarregat ex professo cada any, se'n fa una edició en fullets per a ser repartits entre el públic que ocupa els carrers per a escoltar l'emissari real, que en el seu recorregut arriba a declamar-lo vint-i-cinc vegades.

Quan la comitiva arriba a la plaça, al voltant de les 20.00 hores, s'entreveu a la llunyania de la serra de Mariola la llum càlida de les fogueres del campament que espera l'arribada de la caravana regia. Estes tradicionals fogueres es documenten des de l'any 1928, i a la seua cura està un grup de membres del Centre Excursionista d'Alcoi.

Al final d'este senzill seguici que acompaña en el seu recorregut l'Ambaixador, s'incorporen unes burres que porten sobre els llooms unes bústies, on els xiquets depositen les cartes que han escrit als Reis per a sol·licitar-los els joguets dels seus somnis, amb l'esperança que seran atesos l'endemà. Sens dubte, és la part més original, atractiva i esperada del Bando Reial. El costum que els infants escriuen cartes als Reis data com a mínim a Alcoi des de l'any 1931, en què un establiment tipogràfic de la ciutat creà un model de carta impresa.

Formació:

por la puerta de Alicante. Para rememorar el Tio Piam fue compuesto un «pregó», con texto compuesto por Joel García Pérez, que se acompaña con los sones de *dolçaines i tabals*.

«Pregó del Tio Piam
Es fa saber a tots
que per la porta d'Alacant
arribarà a aquesta ciutat
una visita molt important.
L'Ambaixador de Ses Magestats,
Melcior, Gaspar i Baltasar
ve il·lusionat a avisar
que els tres reis demà han d'arribar.
Donada la importància
del que us ha de comunicar
pareu batans i telers
i les fàbriques de paper.
La feina heu de deixar
perquè l'Ambaixador puga apreciar
que Alcoi espera impacient
l'arribada dels Reis d'Orient».

Avisados por el *Pregó del tio Piam*, los representantes del *poble alcoià*, vestidos con la indumentaria tradicional (blusas, pantalón de rayas, gorras, sombreros, capas y mantas para los hombres, y calzas, briales, jubones, mantillas y mantones para las mujeres), abandonan su trabajo habitual para dirigirse desde la plaza de Espanya hasta la Font Redona a recibir el ilustre Embajador Real. Con ellos van también los personajes del célebre *Betlem del Tirisiti*, Bien de Interés Cultural. Unos personajes que toman vida para entusiasmar a los niños y niñas que asisten a este popular desfile. El Sereno, porfiando con los pequeños por la hora, el Rector, el Monesillo y las Beatas, *el Senyoret y la Guapeta, l'Agüelo* que, con su carácter nervioso y un punto irascible, arranca numerosos gritos del público, y, cómo no, Tirisiti, el personaje central del *Betlem*. La participación del público queda asegurada por los gritos que, pequeños y más mayores, dirigen a la comitiva, especialmente a Tirisiti, al Torero, que rememora al «matador» Andrés Coloma *Clásico*, al Sereno para preguntarle la hora y a *l'Agüelo* para enfurruñarlo más aún.

Todo este grupo de personas asciende por la calle de Sant Nicolau para ir a recibir al Embajador Real, para dar comienzo al acto del Bando Real sobre las 19.00 horas. Este cortejo, que anuncia la venida de los Reyes para el siguiente día, se acompaña con fanfarrias musicales, encabezando el séquito del singular desfile que recorre un largo itinerario: calle de Sant Nicolau, plaza de Espanya y calles de Sant Llorenç, País Valencià, Els Alçamora y L'Alameda.

Una atmósfera de misterio rodea el cortejo del Embajador Real, que es acompañado por un grupo de antorcheros que visten de pajés con una indumentaria muy original. El personaje, en lo alto de una carroza, recita un texto cuyos versos –declamados en valenciano– son un mensaje de esperanza que reaviva la ilusión de los más pequeños. La pieza literaria del *Bando Real* es una composición poética de versos populares, especialmente dirigida a los niños de Alcoy, que anualmente aporta novedades y temas de actualidad. De este texto, que se encarga ex profeso cada año, se realiza una edición en pequeñas hojas para ser repartidas entre el público que ocupa las calles para escuchar al emissario real, quien en su recorrido llega a declamarlo en veinticinco ocasiones.

Cuando la comitiva llega a la plaza, alrededor de las 20.00 horas, se atisba en la lejanía de la sierra de Mariola la luz cálida de las hogueras del campamento que espera la llegada de la caravana regia. Estas tradicionales hogueras se documentan desde el año 1928, estando a su cuidado un grupo de miembros del Centro Excursionista d'Alcoi.

Al final de este sencillo cortejo que acompaña en su recorrido al Embajador, se incorporan unas borricas que llevan sobre sus lomos unos buzones. En su interior los niños depositan las cartas que han escrito a los Reyes solicitándoles los juguetes de sus sueños, con la esperanza de que mañana serán atendidos. Sin duda, es la parte más original, atractiva y esperada del Bando Real. La costumbre que los niños escriban cartas a los Reyes se data como mínimo en Alcoy desde el año 1931, fecha en la que se crea un modelo de carta impresa por algún establecimiento tipográfico de la ciudad.

Formación:

Motoristes de la policia local
 Personatges del Betlem de Tirisiti
 Grup «poble»
 Banda de música
 Grup «poble»
 Carros de presents
 Corporació Musical La Primitiva
 Grup de portadors de torxes
 Carrossa de l'Ambaixador Reial
 Burres amb bústies

Cavalcada de Reis Mags

Més de mil persones participen en esta Cavalcada. Els motoristes de la policia local obrin la desfilada, precedits dels heralds de la ciutat que anuncien el portador de l'Estrela, el qual encapçala i guia la cavalcada, l'itinerari de la qual recorre poc més de dos quilòmetres i mig a través dels carrers del Camí, Sant Nicolau, la plaça d'Espanya, l'avinguda del País Valencià, el pont de Maria Cristina, el passeig de Cervantes, el carrer dels Alçamora, el pont de Sant Roc i l'Albereda.

Les voreres dels carrers, els passejos i les places, i fins l'últim balcó del recorregut, estan jalonats per un públic incondicional al qual no pareix importar-li el fred d'esta nit. L'esperit i la calor de la Cavalcada inunden, quan passa, tots els racons d'Alcoi, i el nerviosisme dels xiquets –i també dels majors– es manifesta quan irrompen en l'escena els primers patges, uns personatges inseparables d'esta Cavalcada que a Alcoi són anomenats afectuosament «els negres», la participació dels quals es documenta des de l'any 1887.

Els Reis avancen amb sumptuositat sobre cavalcadures. Cada rei va acompanyat pels seus patges i portadors de torxes, mentre desenes de patges mascarat són els encarregats d'entregar als xiquets els regals. I per a fer-ho se servixen de llargues escales de mà amb què ascendixen als balcons de les cases. Centenars de paquets ordenats en els camions que segueixen la comitiva aconsegueixen ser distribuïts entre els destinataris que havien confiat els seus encàrrecs als organitzadors.

El seguici dels Reis arriba a la plaça i els sobirans descendixen de les cavalcadures i caminen cap al Naixement. El moment de l'adoració de l'Infant Jesús s'adorna amb l'efecte de les bengales distribuïdes entre el públic, i l'acte se solemnitza amb focs d'artifici, volteig de campanes i efectes de megafonia amb la interpretació del *Magnificat* de Händel.

La comitiva prosseguix la desfilada per l'itinerari amb la pompa i la solemnitat que caracteritza esta Cavalcada, que finalitza cap a les 21.30 hores.

El dia 6 de gener, al matí, els Reis visiten diversos centres assistencials de la ciutat per a entregar obsequis i felicitar les festes a tots aquells residents que no han pogut presenciar la Cavalcada.

Formació:

Motoristes de la policia local
 Heraldos de la ciutat, timbalers i trompeters
 Personatges del Betlem de Tirisiti
 Grup «poble»
 Portadors de torxes i Ambaixador Reial
 Grup de danses i portadors de torxes
 Grup 'soc' (pastors, carros, músics), patges i portadors de torxes
 Portadors de torxes, banda de música i carrossa
 Primer rei: Melcior i seguici (portadors de torxes, banda de música i carrossa)
 Segon rei: Baltasar i seguici (portadors de torxes, banda de música i carrossa)
 Tercer rei: Gaspar i seguici (portadors de torxes, banda de música i carrossa)
 Patges negres amb les escales per al repartiment de paquets
 Camions de paquets

3. Definició de l'àmbit espacial i temporal

Les pastoretes se celebra el matí del diumenge o del dia festiu anterior al 5 de gener, a les 12.00 hores des del Partidor (zona alta del carrer de Sant Nicolau), i finalitza a la plaça d'Espanya.

El Bando Reial se celebra la vesprada del 4 de gener, el qual s'inicia a les 18.30 hores amb el Pregó del Tio Piàm i continua sobre les 19.00 hores amb el seguici del Bando Reial, pels carrers d'Alcoi.

Motoristas de la policía local
 Personajes del *Betlem de Tirisiti*
 Grupo «pueblo»
 Banda de música
 Grupo «pueblo»
 Carros de presentes
 Corporación Musical La Primitiva
 Grupo de antorcheros
 Carroza del Embajador Real
 Burritas con buzones

Cabalgata de Reyes Magos

Más de mil personas participan en esta Cabalgata. Los motoristas de la policía local abren el desfile, siendo precedidos por los Heraldos de la ciudad que anuncian al portador de la Estrella, el cual encabeza y guía esta Cabalgata cuyo itinerario recorre algo más de dos kilómetros y medio de camino a través de las calles El Camí, Sant Nicolau, plaza de Espanya, avenida del País Valencià, el puente de María Cristina, el paseo de Cervantes, la calle de Els Alçamora, el puente de Sant Roc y L'Alameda.

Las aceras de las calles, los paseos y plazas, y hasta el último balcón del recorrido, aparecen jalonadas por un público incondicional al que no parece importarle el frío de esta noche. El espíritu y el calor de la Cabalgata inundan a su paso todos los rincones de Alcoy, y el nerviosismo de los niños –y también de los mayores– se manifiesta cuando irrumpen en la escena los primeros pajés, unos personajes inseparables de esta Cabalgata que en Alcoy son llamados cariñosamente «els negres», cuya participación se documenta desde el año 1887.

Los Reyes avanzan con sumptuosidad sobre cabalgaduras. Cada rey va acompañado por sus pajés y antorcheros, mientras decenas de pajés tiznados de oscuro son los encargados de entregar a los niños sus regalos. Y para ello se sirven de largas escalas de mano con las que ascienden a los balcones de las casas. Centenares de paquetes ordenados en los camiones que siguen a la comitiva, consiguen ser distribuidos entre los destinatarios que habían confiado sus encargos a los organizadores.

El séquito de los Reyes llega a la plaza y los soberanos descienden de sus cabalgaduras y caminan hacia el Nacimiento. El momento de la Adoración al Niño Jesús se adorna con el efecto de las bengalas distribuidas entre el público, y el acto se solemniza con fuegos de artificio, volteo de campanas y efectos de megafonía con la interpretación del *Magnificat* de Haendel.

Prosigue la comitiva en su desfile por el itinerario, con la pompa y la solemnidad que caracteriza esta Cabalgata, que finaliza hacia las 21.30 horas.

El día 6 de enero, por la mañana, los Reyes visitan diversos centros asistenciales de la ciudad para entregar obsequios y felicitar las fiestas a todos aquellos residentes que no han podido presenciar la Cabalgata.

Formación:

Motoristas de la policía local
 Heraldos de la ciudad, timbaleros y trompeteros
 Personajes del *Betlem de Tirisiti*
 Grupo «pueblo»
 Antorcheros y Embajador Real
 Grupo de danzas y antorcheros
 Grupo 'zoco' (pastores, carros, músicos), pajés y antorcheros
 Antorcheros, banda de música y carroza
 Primer rey: Melchor y séquito (antorcheros, banda de música y carroza)
 Segundo rey: Baltasar y séquito (antorcheros, banda de música y carroza)
 Tercer rey: Gaspar y séquito (antorcheros, banda de música y carroza)
 Pajes negros con las escalas para el reparto de paquetes
 Camiones de paquetería

3. Definición del ámbito espacial y temporal

Les pastoretes se celebra la mañana del domingo o del día festivo anterior al 5 de enero, a las 12.00 horas desde el Partidor (zona alta de la calle de Sant Nicolau), finalizando en la plaza de Espanya.

El Bando Real se celebra la tarde del 4 de enero, iniciándose a las 18.30 horas con el *Pregó del tío Piàm* y continuando sobre las 19.00 horas con el cortejo del Bando Real, por las calles de Alcoy.

La Cavalcada se celebra a poqueta nit el dia 5 de gener, vespra de la festa dels Reis Mags, i l'itinerari recorre un poc més de dos quilòmetres i mig a través dels carrers de la ciutat d'Alcoi.

La Cabalgata se celebra al atardecer del día 5 de enero, víspera de la fiesta de los Reyes Magos, cuyo itinerario recorre algo más de dos kilómetros y medio de camino, a través de las calles de la ciudad de Alcoy.